

Wd. 25.
a.

5.

LE

D

DISSERTATIO JURIDICA INAUGURALIS

Quam

ANNUENTE CLEMENTIA DIVINA

IN FRIDERICIANA ACADEMIA REGIA

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE PRUSSIAE, MARCHIONE BRANDENB.

ET DVCATVS MAGDEB. GVBERNAT. reliqua,

DE

FEUDO ALIE-
NABILI,

PRAESIDE

PRORECTORE MAGNIFICO

DN. CHRISTIANO THOMASIO,

JCTO, POTENTISSIMI REGIS BORUSSIAE, AC REVE-

RENDISSIMI ET SERENISSIMI DUCIS SAXO-NUMBURGICI CON-

SILIARIO RESPECTIVE INTIMO, PROFESS. JUR. ORDINARIO

ET FACULT. JURID. p. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in Jure honores & Privilegia
consequendi,

IN AUDITORIO MAIORI

die XI. Julii Anno MDCCIX. horis ante 5 pomeridianis.

Placidæ Eruditorum discussioni sistet

GEORGIUS JACOBUS PHILIPPI,

Buxovilla-Alfatus,

ILLUSTRISSIMI JUNIORIS COMITIS, DOMINI FRIDERICI AU-

GUSTI CAROLI, COMITIS IN SOLMS, Ephorus.

Typis CHRISTOPH. ANDREAË ZEITLERI, Acad. Typ.

117
CELSISSIMIS ET ILLUSTRISSIMIS
DOMIBUS
HANOVICÆ
AC
SOLMS-REDELHEI-
MENSI

Disputatio hæc Inauguralis

esto

S A C R A

&

subiectissime ac humillime
dicata.

DISSERTATIO INAUGURALIS
De
FEUDO ALIENABILI.
SUMMARIA.

I. Negligentia Doctorum in exponendo hoc juris feudalis capite. **II.** Quæstio præjudicialis, an dispositio juris Longobardici de prohibita feudi alienatione sit in Germania recepta. **III.** Rationes dubitandi pro negativa. **IV.** Rationes pro affirmativa. **V.** Responsio ad rationes dubitandi. **VI.** Feudum alienabile duplicitis generis, vel ex consuetudine vel ex conventionione. Cur de priorè genere hic non sumus solliciti. **VII.** Difficultates Doctorum in explicanda natura feudi ex pacto alienabilis. **VIII.** Sedes doctrinæ in jure feudali. Feudista a censuris Hottomanni defensus. **IX.** Aliæ difficultates majoris momenti circa sensum capituli. **X.** Quæ augentur, si priori textui adjiciatur alter parallelus. **XI.** Neque tolluntur in collectione Mincuccii. **XII.** Scopuli isti evitabuntur 1.) negligendo opiniones interpretum varias, & istos textus feudales dubios. **XIII.** 2.) quærendo fundamenta certiora per definitionem feudi alienabilis ejusque explicationem. **XIV.** Definitio feudi alienabilis. **XV.** Feudum improprium quid denotet. **XVI.** Per Dominum & vasallum intelliguntur primus, non secundus. **XVII.** Verba concessionis alienandi debent esse plana & perspicua, non addita voce legitime, vel simili. **XVIII.** Dubia & generalia primo explicanda sunt, ne nihil actum esse videatur. Unde potestate alienandi concessa, non subintelligitur vox legitime. **XIX.**

Tum in dubio strictius & in favorem Domini. XX. Dominus potestatem alienandi concedit vel omnibus suis vassallis, vel in specie quibusdam. XXI. Et tum vel primo acquirenti, vel alicui ex successoribus ejus. XXII. Porro vel totius feudi vel partis. XXIII. Feudum alienabile in reliquis retinet naturam feudi. XXIV. Nisi si quæ necessario pacto aut facto domini tacite insint. XXV. Conclusionum ex definitione feudi alienabilis formandorum summa genera. XXVI. Concessa alienatione feudi intelligitur quidem alienatio sine consensu domini, sed non per ultimas voluntates. XXVII. Neque inter vivos, nisi cum conditione, ut alter rem alienatam iterum a Domino in feudum accipiat. XXVIII. Quid si potestas data fuerit, feudum quocunque modo alienandi. XXIX. Quando totum feudum, quando pars feudi censeatur esse alienare concessa. XXX. In dubio potestatem alienandi non censeari esse restrictam ad primum acquirentem. XXXI. Effectus alienationis intuitu domini. XXXII. Jus protimiseos, an domino competat XXXIII. Effectus alienationis intuitu agnatorum. XXXIV. Denique intuitu ejus, in quem alienatio facta. XXXV. Feudum alienabile non est hereditarium & reliqua jura feudi retinet. XXXVI. Illustratio dictorum ex privilegio circa feuda Lusatiae. XXXVII. Ratio cur in feudis Lusatiae quaedam aliter sint decisa. XXXVIII. Quaedam vero dubie & difficilis decisionis. XXXIX. e. g. Utrum dominus habeat in Lusatia jus revocandi feudum alienatum in casu apertura. XL Item, An domino competat jus protimiseos. Sententia Jctorum F. pro negativa tanquam indubia. XLI. Probat, quæstiones in responso illo plane aliter decidendas fuisse, nisi fuisset suppositum, domino in Lusatia non competere jus protimiseos. XLII. Cujus contrarium tamen a Jctis W. prolixius fuit defensum. XLIII. Observationes ad responsum præcedens. XLIV. Jcti R. contra responderunt, domino jus protimiseos non competere, rationibus aliis adductis. XLV. Quæ tamen nobis videntur dubia.

§. I.

Nter species feudi improprii refer-
tur a Doctoribus juris feudalis, e-
tiam feudum alienabile, i. e., quod
Vasallus sine impetrato Domini
consensu alienare potest. Sed ut
in genere Doctores rarius feudo-
rum impropriorum naturam & qua-
litates plene exponere solent; ita

Negligentia
Doctorum
in exponen-
do hoc juris
feudalis ca-
pitate:

Wurmserus, etsi de feudis impropriis peculiarem libel-
lum ediderit, de feudo tamen alienabili, cujus circa fi-
nem tractatus meminit, ita supine negligens est, ut cui-
que appareat eam negligentiam non procedere ex defe-
ctu materiae scribendi, sed singulariter fuisse ab autore
affectatam. Dignam igitur putavi materiam, quam pe-
culiari dissertatione paulo distinctius enuclearem.

§. II.

Etsi vero primario & magis ad Jus feudale respici-
am, quatenus ut pars vel appendix Juris privati consi-
derari potest, quam quatenus de usu ejus in Jure publico
Germanico quaeritur, adeoque non sum sollicitus de Jure
& privilegiis Electorum & aliorum forte principum im-
perii, quatenus his vi superioritatis aut per modum pri-
vilegii vel exceptionis liceat feuda sua vel partes feudo-
rum oppignorare; sed potius de feudis minoribus priva-
torum seu subditorum etsi nobilium sum sollicitus, ne
tamen de re, quae in praxi Germaniae plane nullum ha-
beat usum, disputem, ante omnia quaerendum erit, utrum
doctrina Juris feudalis Longobardici, de prohibita feudi
alienatione in Germania sit in usu, nec ne. Exinde e-
nim dependebit quaestio, utrum feudum alienabile sit im-
proprium, & irregularis aliqua feudorum species, an
minus.

Quaestio
praejudicialis
an dispositio
Juris Longo-
bardici de
prohibita
feudi aliena-
tione sit in
Germania re-
cepta.

A 3

§. III.

Rationes du-
bitandi pro
Negativa,

Quæstio illa præjudicialis prolixius tractatur ab Ite-
tero. *a)* Nobis sic videtur. Peccant haud dubie, qui
in quæstionibus feudalibus de feudis Germanicis nil nisi
capitula Juris feudalis Longobardici allegant, cum ta-
men Germani suas consuetudines feudales habuerint diu
ante quam Feuda & Jura feudalia in Lombardia cœperint
in usu esse, easque constanter retinuerint, nec unquam
illæ per Jus Longobardicum in Germania fuerint abro-
gata. Deinde, etsi Lotharius & Fridericus Imperatores
fuerint Reges Germaniæ, cum tamen illæ constitutio-
nes de prohibita feudi alienatione latae fuerint in cam-
pis Roncaliensibus, haud dubie pertinuerunt ad Feuda
Italiæ. Germanis autem nec latae sunt, nec adeo eos ob-
ligarunt. Et jam suo tempore Zasius. *b)* observavit,
in Germania nostra Friderici constitutionem de prohi-
bita feudi alienatione malè servari, & Henricus Michaelis.
c) notat, dictas Lotharii & Friderici constitutiones in
Germania nunquam in observantiam esse deductas in a-
lienationibus etiam spontaneis terrarum & locorum feu-
dalium. Quin potius ejusmodi alienationes etiam in ca-
mera, Imperiali per sententias fuisse confirmatas & pro
validis agnitas. *d)* Unde putat, minimum feuda Germa-
niæ mansisse in primæva sua natura & in primæva condi-
tione & statu primævo, ut nempe alienari possint ad
medietatem. Adjuvare insuper valde videtur hanc sen-
tentiam Jus feudale Alemannicum, in quo cautela suppe-
ditatur pro vasallo si heredes non habeat, & desideret,
ne feudum forte Domino post mortem suam aperiatur,
quod debeat Convasallum suum, vel etiam majoris dig-
nitatis hominem de eo subinfeudare. *e)* quod haud dubie
constitutionibus Imperatoriis repugnat, quia apertum est,
ejus-

ALIENABILI.

ejusmodi subinfederationem vergere in fraudem & præjudicium Domini.

a) *de feudis Imperii c. 23. § 23 4.*

b) *citatus Itero d. l. §. 3. p. 971.*

c) *Respons. Kilon. 14. p. 130.*

d) *quam in rem* Gülmannum, Merckelbachium, Klockium, Zafium & Groenewegium *citat.*

e) *J. F. Alem. c. 122. sec. numer. Schilteri.*

§. IV.

His tamen non obstantibus puto etiam in Germania ab omni tempore, quo feuda fuerè recepta, per modum regulæ non licuisse Vasallo alienare feuda vel tota vel pro parte insigniore. Nam initio libera feudi alienatio plane communi feudorum a Francis inventorum naturæ repugnat, ut jam est demonstratum. f) Deinde si evolvantur Jura feudalia Saxonica pariter & Alemannica, varia ibi extant Capitula de Usu antiquo prohibitæ apud Germanos alienationis feudi testantia; Ita compilerator Juris Feudalis Saxonici observat, quod vasallus si feudum tempore fugæ vel morbi alii tradat, etiamsi sub conditione restituendi feudi id faciat, si redierit, vel morbum evaserit, peccet contra Deum & injuste ac contra fidelitatem promissam Domino agat, cum non rem suam, sed domini sui, aut etiam ad alium post mortem suam perventuram alienet, eique mala fide eam auferre intendat; Quare vasallum talia patrantem, si a Domino admoneatur, sub pœna amissionis cogi intra sex septimanas rem alienatam recuperare. g) Similiter compilerator Juris feudalis Alemannici notat, non licere Vasallo inscio Domino feudum oppignorare. Quod si vero sciente sed invito Domino id faciat, nec hanc oppignorationem esse validam nisi creditor per annum & diem quiete possederit pignus,

Rationes pro
Affirmativa.

ignus, ita ut Dominus intra illud tempus nec oppignoranti, nec ei cui oppignoratio facta fuit, contradixerit. b) Et Schilterus docuit, hanc dispositionem juris Alemannici haud repugnare constitutioni Friderici Imperatoris, utpote quæ ubi asserit, in casu alienationis illicitæ nullam obstare præscriptionem domino, loquatur de alienatione inscio domino facta. i) Idem Compilatorius alibi ea, quæ modo ex Jure feudali Saxonico excerptimus, diserte repetit, & ulteriore paraphrasi illustrat.

f) nuperrime in dissert. Inaugurali sub Illustr. Dni Præsidis præsidio habita de causis prohibitiæ alienationis feudi, §. 4. seq.

g) Jus feud. Saxon. cap. 58.

h) J. F. Alem. cap. 26.

i) Schilter. ad d. cap. 26. §. 9. p. 185.

k) J. F. Alem. c. 107.

§. V.

Responsio ad
rationes du-
bitandi.

Jam vero facile responderi potest ad rationes dubitandi pro negativa, si modo notaverimus, dispositionem Juris feudalis Longobardici accurate loquendo non quidem jure Germanico fuisse receptam, i. e. à Longobardis ad Germanos derivatam, sed potius semper in Germania obtinuisse. Nam quod autoritates Doctorum attinet, de licentia alienandi feuda in Germania testantium, eæ non loquuntur de vassallis minoribus, superioritate territoriali non gaudentibus, sed de Electoribus & principibus Imperii, de quorum juribus, ut ab initio monuimus, hic non sumus solliciti, textus vero ex Jure feudali Alemannico adductus, tantum abest ut doctrinæ paragraphi præcedentis sit adversus, ut potius cum eadem optimè conveniat. Nam expresse subjicit compilator Juris feudalis Alemannici, quod si ille in quem ita feudum in fraudem & præjudicium domini alienatum, id possi-

possideat per Annum & diem, jus habeat illud pro pignore dare cuicumque libuerit, vel alio modo alienare. Alias vero posse vasallum cum consensu Domini feudum oppignorare vel alienare; adeoque validitatem illicitæ alias alienationis dependere a sola præscriptione annali. *l)* ut adeo mirandum sit, cur Schilterus sui ipsius oblitus. *m)* capitulum hoc iniquitatis acculet. *Sed quisquid tandem sit*, inquit, *de hac cautela, vix arbitror, in praxi eam usum & efficaciam inventuram. Certo bonam fidem hic desidero. Deinde, etsi jure veteri hoc ita observatum fuerit, tamen post constitutionem Friderici de prohibita Feudorum alienatione, & hanc cautelam inter prohibita ista machinamenta numeratum iri censeo. n)*

l) J. F. Alem d. c. 122.

m) & eorum, qua modo ex illo excerptimus lit. i.

n) Schilger, ad d. c. 122. in fin.

§. VI.

Ergo & in Germania natura feudi proprii in eo consistit, ut illud regulariter à vasallo non possit alienari. A qua regula tamen notandæ sunt duæ exceptiones, nisi moribus quorundam populorum aliud sit receptum, aut nisi Vasallo per conventionem cum Domino peculiari-ter alienabilitas sit permessa. Utrobique feudum alienabile est irregulare, i. e. utrobique recedit a regula communi, sed tamen cum feuda impropria ea demum dicantur, ubi per pacta a communi feudorum natura est recessum de feudo alienabili posterioris generis hic solum erimus solliciti, imprimis quia doctores de feudo alienabili ex consuetudine peculiari loquentes confusè satis aut obscure multa misceant, accuratius & distinctius proponenda, quæ ut debito modo separentur, nostrum institutum haud patitur. Ita alii quidem asserunt, nimis crude

Feudum alienabile duplicis generis vel ex consuetudine, vel ex conventionione. Cur de prior genere hic non sumus solliciti

B

in

in Gallis pariter & Belgio Vasallos ex communi consuetudine feuda etiam citra pacta invito domino alienare posse, ac omnino jure patrimonii censerī. Alii vero id saltem notant, quod in Brabantia, Flandria, Hollandia, ditione Trajectensi, ac plerisque aliis Belgii partibus ex impetrato Domini consensu de feudis extra domini curiam per testamentum valide disponatur. Rursus alii id de Belgii moribus observant, quod secundum illos Vasallo liberum sit invitis agnatis proximioribus feudum alienare, aut hypothecæ subicere, adeo quidem, ut in feudis hereditariis hujusmodi alienatio sive hypothecatio ab ipso Feudi domino nequaquam impediri possit, modo nova investitura fiat coram Domini vicario & paribus curiæ. Quoad Gallias alii saltem volunt consuetudine approbatum esse, ut filiæ cum masculis ejusdem gradus, pariter remotioribus exclusis, aut etiam alii heredes extranei his remotis in feudis succederent; alii phrasin illam, in Gallis feuda instar patrimonialium alienari posse, intelligunt accedente consensu Domini. &c. o) Ita & consuetudines aliorum locorum, quæ a Dd. huc referuntur, ut Sabaudia, Neapoleos. &c. p) pariter accuratius examen merentur, an convenienter huc referantur, potissimum quod multi testimonium dicant de rebus peregrinis, forte non plene intellectis, nec omnes cautelam adhibeant, ut ea de re moneant lectores, ut Rosenthalius fecit, q) in testimonio de consuetudine propius ad nostram dissertationem pertinente. *In Franconia, ait, Germaniæ Provincia (quam Franciam Orientalem appellamus) præsertim in iis feudis (nam quid in aliis sit ignoro) quæ ab episcopo Herbipolensi, qui & dux est Franconiæ, moventur, sive privilegio, sive statuto aut consuetudine hoc inductum esse intelligo, quod dominus, nolit velit, teneatur in medietatis feudi alienationem*

nem

nem consentire, eaque ipso non requisito alienari possit, & sic ad jus antiquum feudorum aliquo modo rediisse videtur. Amplius audiui si agnati feudi capaces adhuc extent, totam sine consensu domini alienari posse, salvo jure ejus, quæ tamen e-
jus moris gnaris commendo.

- o) vid. Bilschium ad c. feudum ea lege 2. F. 26. p. 498. Freder. a San-
de commend. in Geld. consuet. feud. tr. 1. tit. 2. c. 2. n. 9. p. 40. &
tratt. 2. c. 1. n. 14. p. 166. Groeneweg. d. leg. abrog. ad 1. F. 5. &
pra reliquis Rosenthal. Tr. Feud. c. 9. membr. 1. Concl. 58,
p) v. Rosenth. d. Concl. 58.
q) d. l. n. ult.

Difficultates
Doctorum in
explicanda
natura feudi
ex pacto ali-
enabilis.

§. VII.

Quod si autem feudum ex pacto alienabilem con-
sideremus, & doctores evolamus, qui quæstiones speciales
ad doctrinam hujus feudi alienabilis pertinentes definive-
runt, maximæ difficultates & contradictiones fere ubique
deprehenduntur. Ita enim v. g., quæritur an potestas
alienandi Vasallo a Domino concessa inferat potestatem
plenè alienandi, an saltem intuitu juris Vasallo compe-
tentis? an inferat potestatem vendendi, donandi, oppi-
gnorandi, in dotem dandi? an etiã alienationem per ultimam
voluntatem? an non feudum cum pacto alienandi eo ip-
so sit feudum hereditarium? An si primus Vasallum non
alienaverit, successor in præjudicium agnatorum id face-
re possit? An domino potestatem alienandi vasallo dan-
ti concedendum jus protimiseos in casu venditionum?
An dominus feudum ita alienatum extincta familia Vasal-
li revocare possit? An hæc concessio a domino facta,
agnatis præjudicet? Sed in plerisque deprehendes opi-
niones doctorum communes contra communes, aut con-
ciliationes per distinctiones variantes, & ingenuo lectori
rationibus magis, quam autoritatibus adueto parum sa-
tisfacientes. r)

B 2

r) vid

r) *vid. iter. Rosenth. cap. 2. Concl. 36. & 37. & cap. 9. membr. 1. concl. 40. 41. 42. Ludwel. Tr. Feud. primo cap. 5. p. 238.*

§. VIII.

Sedes Do-
ctrinæ in ju-
re feudali
Feudista a
cenfuris Hot-
tomanni de-
fensus,

Quod si in causas hujus diffensu inquiras, deprehendes, causam, cur doctorum rivuli ita turbati sint, adscribendam esse ipsis fontibus, i. e. textibus Juris feudalis, quorum doctrina cum maxime sit in jure turbida, non mirandum est de diffensu Glossatorum. Sedes materiæ est in titulo de feudo non habente propriam feudi naturam. r) *Si quis ea lege alicui feudum dederit, ut ipse & sui heredes, & cui ipse dederit, habeant, respondeo, iste, qui sic accepit, poterit id vendere vel donare: vel aliter, si sibi placuerit, etiam sine voluntate domini alienare, & ille etiam, cui datum fuerit, non habebit ipsum pro feudo, nisi sicut ei datum est. Sed qualitercunque ei datum fuerit, sive ad proprium, sive ad libellum: licet propriam feudi naturam non habeat, jure tamen feudi censebitur, ut ex his causis ipsum amittat, quibus & verum feudum. Ubi ergo sic datum est feudum, & cui in feudum dederis, aliud est, & propriam feudi naturam habet.* Hic equidem Hotomannus omittere potuisset duplicem censuram; primo, quod compilator dixerit, vasallum in dato casu sine voluntate domini feudum alienare posse, cum tamen eo ipso dominus, dum feudum sub lege alienandi concedit, voluntatem suam declaraverit; deinde, quod sibi contradicat compilator, dum initio dicat, feudum tale non habere propriam feudi naturam, & in fine tamen dicat, feudum ejusmodi habere propriam feudi naturam. Nam prima censura evilescit, si distinguas inter voluntatem generalem, alienationem præcedentem, & voluntatem specialem tempore alienationis. Secunda vere Hotomanno parum digna est, supine prætervidente, duos distinctos esse casus feudi dati *Tibi, & cui ipse dederis, & feudi*

& feudi dati *Tibi, & cui in feudum dederis.* Verum sunt alia, quæ obijci possunt huic textui, magis palpabiliter de ejus obscuritate, aut parum certa doctrina testimonium ferentia.

1) 2. F. 48.

§. IX.

Nam initio adversus id, quod Feudista dicit, si feudum cum potestate alienandi datum sit, vasallum posse *id vendere, vel donare, vel aliter alienare*, obijci potest, quod jure veteri feudali ubi secundum quasdam curias Vasallus totum, vel partem feudi alienare poterat, 1) nullius tamen curiæ observantia feudum *vel donari, vel ultima voluntate* relinqui poterat. 2) Deinde dum Feudista asserit, eum cui feudum a vasallo datum fuerit, *non habiturum id pro feudo*, videtur id repugnare regulæ, quod nemo possit plus juris in alium transferre, quam ipse habuit, & quod Dominus potestatem alienandi concedens potius præsumatur alienationem intellexisse de dominio utili vasalli quam de suo dominio directo. Tertio videtur Feudista sibi contradicere, dum modo asserit, novum emtorem, non habiturum id pro feudo, modo statim subjicit, apud eum tamen jure feudi improprii cense-ri, ut ex his causis amittatur, quibus & verum feudum. Unde nonnulli volunt etiam hæc ultima verba potius de vasallo venditore quam de emtore intelligere, sed tum textus ipse repugnat huic expositioni. Quarto dubium est, siue feudum tale pro improprio feudo habeatur intuitu venditoris, siue intuitu emtoris, an eo saltem jure feudi censeatur, quod causas amittendi attinet, an & in aliis capitibus, & in quibus? &c.

1) 2. F. 44.

2) 2. F. 9. §. 1.

§. X.

Quæ augen-
tur si priori
textui adjici-
atur alter pa-
rallelus.

Sed forte dubia hæc tollentur, si inspiciamus tex-
tum juris feudalis parallelum, etiam de feudo cum pote-
state alienandi concessio loquentem. Ait Feudista. u)
*Feudum ea lege datum, ut ipse & heredes sui masculi & fe-
minæ, & cui dederit, habeant, iisdem culpis amittitur, qui-
bus & aliud feudum. Quod si vasallus alienavit, feudum esse
desinit apud emtorem.* Sed tantum abest, ut hoc capitu-
lum dubia præcedentia tollat, ut potius iisdem adhuc
subjiciatur, si non pluribus. Certe Bitschius notat tex-
tum hunc præcedenti in duobus adversari. Nam 1.)
cum hic dicatur, feudum isto pacto datum iisdem culpis
amitti, quibus & aliud feudum, & tamen postea subjicia-
tur, quod si vasallus id alienaverit, id apud emtorem de-
finere feudum esse, inde videri colligendum, quod apud
emtorem id non amplius sit obnoxium caducitati, cu-
jus tamen contrarium evidentè tradatur in textu modo
antea adducto, 2.) hic dici, hoc feudum post alienatio-
nem definere esse feudum, at in textu modo excerpto di-
ci, licet non propriam habeat feudi naturam, jure ta-
men feudi censerè. Verum poterat forte Bitschius su-
perledere opera conciliandi hanc duplicem contradi-
ctionem, cum utrumque dubium possit etiam moveri
contra capitulum præcedens, utpote cum hoc capitu-
lum fere eadem dicat, quæ præcedens, etsi non omnia,
& melius fecisset Bitschius, si illa dubia, quæ modo con-
tra prius capitulum attulimus, solvisset. Adde, quod
si maxime aliqua contradictio apparens inter ista duo
capitula esset, ad illam forte convenientius responderi
posset, in istis duobus capitulis duos diversos proponi
casus. Alius enim casus est, do tibi & tuis *heredibus*, &
cui ipse dederis; alius: do tibi & *heredibus tuis masculis*
& fe-

& *fœminis*, & cui dederis. Priori casu feudum tantum ex capite alienabilitatis improprium est, in secundo casu, feudum dupliciter est improprium, & quatenus alienabile, & quatenus pro heredibus etiam fœminis concessum. Forte tamen fuerunt, qui utrobique unum eundemque casum fuisse propositum crediderunt. Quo semel admissio, postea facillimum fuit, feudum alienabile & feudum hereditarium inter se confundere,

u) *cap. Feudum ea Lege. 2. F. 26.*

§. XI.

Non infrequens fuit Jctis eximiis, si tales difficultates in jure feudali eis occurrerent, maxime deplorare, quod collectio Mincuccii interierit, utpote quem putarunt in sua collectione omnia dubia juris feudalis sustulisse. Nunc, cum thesauro illo tamdiu expectato orbem literarium beaverit Schilterus, videamus, an dubia hæctenus proposita fuerint extincta. Sed frustra inde resolutionem dubiorum expectabis, siquidem Mincuccius illa duo capitula iisdem verbis repetiit, w) & vulgares glossas singulis subjecit: quinimo verba prioris capituli finalia plane corrupit festinans calamus Mincuccii, ut si vulgata editio juris feudalis non extaret, plane nescires, quid Feudista voluerit. Loco enim verborum: *Ubi ergo sic datum est feudum, ut cui in feudum dederis, aliud est, & propriam feudi naturam habet*: Mincuccius ita scripsit. *Ubi ergo & sic datum est, cui dederis, aliud est, & propriam feudi naturam habet.*

Neque tolluntur in collectione Mincuccii.

w) *textum 2. F. 48. in lib. 3. sue collectionis, tit. 13. cap. 6. & text. 2. F. 26. §. Feudum ea lege, in lib. 4. tit. 16. cap. 40.*

§. XII.

Quomodo ergo scopulos istos evitabimus? Non melius forte, quam si initio omnia ea, quæ dubia augent, ne

Scopuli isti evitabuntur.

1.) negligendo opiniones interpretum varias & ipsos textus feudales dubios,

nec tollunt, seponamus tantisper ac magna cum cura plane negligamus. Ergo nec inspiciemus Jurisconsultorum variantes & contradictorias opiniones, utpote fundamentis dubiis & incertis ac vacillantibus superstructas. Nec curabimus ipsa hæc fundamenta vacillantia, nempe textus feudales hæctenus memoratos. Non disquiremus, an compilatio juris feudalis Longobardici habeat vim legis & quantam habeat. Habeat enim licet tantam, quantam ulla lex habere poterit, non majorem tamen habebit, quam quæ ulli Legi humanæ attribui potest. Leges feruntur actionibus hominum voluntariis, non actionibus intellectus. Intellectus enim hominis nullius hominis arbitrio subjacet, nec est objectum legis. At in præsentem versamur circa interpretationem pactorum & conventionum. Interpretatio est actus intellectus, non voluntatis, & ad logicam magis pertinet, quam ad Philosophiam de moribus aut Jurisprudentiam. Ergo quid opus est inspicere mentem compilatoris juris feudalis, & quomodo ipse pacta de alienando feudo interpretatus fuerit, cum ejus interpretatio, si cum regulis rectæ rationis non conveniat, non habere possit vim legis, imo neque vim legis habeat, etiamsi conveniat. Legis virtus est cogere, præcipere, vetare, punire, adde etiam, si velis, permittere Interpretationis bonæ virtus est, persuadere per rationes palpabiles & evidentes,

§. XIII.

2.) Quærendo fundamenta certiora, per definitionem feudi alienabilis ejusque explanationem.

Ergo quæramus fundamenta alia, si non certissima & indubitata, certiora tamen illis, quæ hæctenus in textibus feudalibus deprehendimus. Cum enim omnis interpretatio conventionum conjecturis nitatur, conjecturæ vero omnes, etsi pariant verisimilitudinem magnam, imo quandoque maximam, non tamen producant demonstrationem.

monstrationes mathematicas. Igitur logice i. e. rationabiliter tractabimus præsens negotium, exhibendo definitionem, eamque definitionem perspicue exponendo, tum ex illa definitione ejusque explicatione conclusiones iusta ratiocinatione formando.

§. XIV.

Feudum alienabile est feudum improprium, cum dominus præter communem feudi naturam vasallo in investitura concedit potestatem feudum vel ejus partem alienandi, quod in reliquis omnibus, quæ citra hoc pactum in controversiam venire possunt, communem feudi proprii naturam retinet.

Definitio
feudi alienabilis.

§. XV.

Dico feudum *improprium*. Cum enim feuda regulariter sint inalienabilia, & vasallo per concessionem domini potestas alienandi data sit, patet, quod per hanc conventionem abeat a regulis communibus juris feudalis. Etsi enim alias vox *improprietas* involvat negationem essentialiæ rei, de qua improprietas prædicatur, ut cum rosa picta vocatur rosa improprie dicta, cum prata improprie dicuntur ridere; in materia tamen feudali improprium feudum æquipollet feudo irregulari, quod videlicet in essentialibus, puta dominio directo & utili, item præstatione fidelitatis, retinet requisita omnis feudi, sed in accidentalibus saltem, & quæ adesse possunt & abesse, aliquid mutat, quoties scilicet per pacta aliquid adjicitur communi naturæ feudi, quod citra pactum non adesset, aut detrahitur, quod alias adesset, si per pactum non fuisset ademptum. Unde & ab Interpretibus Juris civilis pacto hoc intuitu dividuntur in adjicientia & detrahentia. Utrum vero præsens pactum de alienabilitate feudi referendum sit ad adjicientia, an detrahentia,

Feudum improprium, quid dicitur.

C

forte-

forte magis subtiliter quam utiliter quæritur. Non er-
rabimus, si hoc pactum dicemus esse generis mixti. Ad-
jicitur enim aliquid juribus vasalli, quod alias non habe-
ret. Contra detrahitur aliquid juribus domini, quod a-
lias exercere posset. Esse vero tale pactum non illicitum,
exinde patet, quia quilibet juri suo renunciare po-
test. Remanent etiam feudi essentialia, quia per aliena-
bilitatem feudi non plane tollitur dominium directum,
domini, sed saltem limitatur, nec plane tollitur domini-
um utile vasalli, sed saltem augetur. Nec tollitur fidelitas,
quam vasallus domino debet, sed saltem limitatur, ut
alienando feudum non peccet contra fidelitatem, nec dici
possit feloniam commisisse. Id tamen exinde obser-
vandum est, talia pacta ita explicanda esset in dubio, ut
in reliquis minime lædatur dominium directum domini
aut fidelitas vasalli, neque adeo ultra intentionem domini
augeatur jus vasalli.

§. XVI.

Per domi-
num & vasal-
lum intelli-
guntur pri-
mus, non se-
cundus.

Dum domini concedentis mentionem facio, intelli-
go dominum feudi supremum, & primum. Etenim va-
sallus subinfeudando non poterit subvasallo plus juris
concedere, quam ipse habet, adeoque si ipse non habeat
potestatem alienandi, nec eam subvasallo indulgere po-
test. Alias enim redderet domini sui conditionem de-
tiorerem, & per ipsum hoc pactum in subinfeudatione
adjectum feloniam committeret, & propterea à Domino
feudo privari posset. Quæ de domino diximus, ex na-
tura correlatorum etiam applicanda sunt ad *vasallum*, ut
in definitione videlicet intelligatur vasallus primus, non
secundus vel tertius, id est, subvasallus.

§. XVII.

Verba con-

Dico porro *concedit facultatem alienandi*, quibus
verbis

verbis id fiat perinde est, modo verba perspicue & plane voluntatem domini declarent. Unde feudum alienabile haud erit, si dominus dicat: Concedo tibi potestatem legitime vel iuste alienandi. Hic enim vox legitime vel iuste vel similis perspicue innuit, vasallum non posse alienare feudum, nisi cum consensu domini, prout alias in omnibus feudis propriis moris est.

§. XIIII.

Quod si verba sint dubia aut generalia, hæc potissimum regulæ erunt observandæ. Verba intelligenda sunt cum effectu, & ne nihil partes egisse videantur. Unde si feudum datum sit vasallo, & cui ipse dederit, aut in genere potestate alienandi facta, sine addita voce legitime vel simili, etsi videbatur dicendum, neque tum potestatem alienandi absque consensu domini vasallo esse concessam, sed in dubio illud legitime esse subintelligendum, per aliam regulam, quod verba contractuum ambigua in dubio sint intelligenda secundum naturam contractus aut pro substrata materia, ut v. g. si heredum mentio fiat in investitura, in dubio intelliguntur feudales i. e. soli descendentes masculi; quia tamen mentio potestatis alienandi in investitura est inconsuetum quid, unde præsumitur, aliquid novi partes adjicere voluisse, limitatione autem addita, quod facite subintelligatur vox legitime nihil fuisset actum: in applicatione regularum interpretationis magis ad regulam, quod verba cum effectu sint intelligenda, tanquam fortiorem respiciendum est, quam ad regulam quod verba sint intelligenda secundum substratam materiam.

§. XIX.

Si vero secundum utramque explicationem verba effectum habeant, sed dubitetur, utrum latius aut strictius

cessionis alienandi debent esse plana & perspicua, non addita voce legitime vel simili.

Dubia & generalia prius explicanda sunt, ne nihil actum esse videatur. Unde potestate alienandi concessa, non subintelligitur vox legitime.

Tum in dubio strictius.

& in favorem
domini.

Etius sint intelligenda, & an interpretatio in favorem domini an vasalli facienda sit, strictior & quæ domino favet, videtur esse adhibenda non quod odiosa sint restringenda, cum eam regulam de favorabilibus & odiosis ex regulis bonæ interpretationis, utpote inutilem & fere inexplicabilem, eliminandam esse jamdiu ostenderit Dn. Præles, sed ideo, quia pactum de alienando continet favorem vasalli, non domini; at vero æquitas naturalis postulat, ut in contractibus quibuscunque interpretatio fiat contra eum, qui clarius loqui debuisset, ac porro, etsi in contractibus regulariter uterque contrahentium operam dare debeat, ut mentem perspicue exponat, in dubio tamen is clarius loqui debuisse censetur, qui ex verbis quæ dubia, sunt, commodum sentit. Hinc in stipulatione interpretatio regulariter contra stipulatorem fit, in venditione ut plurimum contra venditorem, quia plerumque venditor in sui utilitatem pacta adicere solet; alias, sed rarius, contra emptorem. Ergo si de modis alienandi diserte non expressis, aut de remissione effectuum prohibita alias alienationis, inter dominum & vasallum postea lis esse incipiat, verba generalia, quantum commode fieri potest, strictius & in favorem domini erunt explicanda.

§. XX.

Dominus
potestatem
alienandi
concedit vel
omnibus suis
vasallis, vel
in specie
quibusdam.

Porro dominus vel omnibus suis vasallis generaliter aliquo privilegio potestatem alienandi concedit, vel in specie aliquibus saltem speciali pacto investiturarum hanc licentiam indulget. Priori modo, quæstiones speciales circa potestatem alienandi occurrentes vel in privilegio ipso generali vel in Ordinationibus provincialibus solent definiri, ut adeo interpretationi doctrinali ibi vix relinquatur locus. Huc pertinent feuda Lusatiae, & privilegia

gia ac ordinationes, quæ de iis in Corpore Juris Saxonici Electoralis extant. Posteriori casu autem majore diligentia opus est, in regulis bonæ interpretationis ad quæstiones occurrentes applicandis; Etsi vero posterior modus potissimum pertineat ad dissertationem nostram, cum prior magis pertineat ad classem feudorum ex communi consuetudine alienabilium, de quibus supra x). licet tamen absolutis thesibus de feudis ex pacto speciali alienabilibus, illustrationis gratia cum iis conferre decisiones quæstionum dubiarum ex ordinationibus circa feuda Lusatia.

x) supra §. 6.

§. XXI.

Ulterius dominus potestatem alienandi vel concedit primo acquirenti, vel alicui ex successoribus ejusdem. Respectu domini quidem concedentis utrobique idem effectus & eadem interpretatio pacti locum habebit. At respectu aliorum, quorum interest, feuda a vasallis non alienari, notandum, quod in primo casu vix occurrant alii, quorum præter dominum intersit; in posteriore casu vero sæpius adsint, qui jam ex pacto primi acquirentis jus quæsitum habeant, unde hic concessio alienandi a domino facta vasallo sic exponenda erit, ne fiat in præjudicium eorum.

Et tum vel primo acquirenti, vel alicui ex successoribus ejus.

§. XXII.

Denique dominus vel feudi totius, vel partis alienationem concedit vasallo. Si expressa totius feudi, & partis mentio fiat, vix ullum restat dubium. At si dominus feudi simpliciter absque adjectione totius, vel partis simpliciter, absque determinatione cujus & quantæ partis, vel etiam potestatis alienandi simpliciter absque adjectione totius vel partis, mentionem in investitura fecerit

Porro vel totius feudi vel partis.

cerit, res ex regulis supra y) positis erit determinanda.

y) supra §. 18. 19.

§. XXII.

Feudum alienabile in reliquis retinet naturam feudi.

Tandem in fine definitionis dixi, quod feudum alienabile in reliquis omnibus, quæ citra pactum de alienando in controversiam venire possunt, retineat naturam communem feudi. Ratio huius assertionis dependet ex doctrina communi de naturalibus contractuum. Naturalia enim insunt negotio, etiamsi non exprimantur, ut præstatio evictionis in emtione venditione, ad eoque inerunt etiam, si non expresse adimantur. Ademptio igitur ex solis pactis adjectis erit æstimanda. Quare & hæc observatio non huic demum feudo propria est, sed omni feudo improprio communis, ita ut omne feudum improprium tantum in capitulis per pactum alteratis mutetur, in reliquis communem feudi naturam retineat, quia videlicet dispositio limitata limitatum producit effectum, & pactum super una re interpositum ad aliam non extenditur. z)

z) Ludwel. Tr. Feud. primo cap. 4. p. 84. seq.

§. XXIV.

Nisi si quæ necessario pacto aut facto domini tacite insint.

Cæterum cum dixi hæc intelligenda esse de illis, quæ citra pactum in controversiam venire possunt, hoc volo, non aspicienda saltem esse verba pactorum, sed primario respiciendum esse ad mentem paciscentium, ex qua tota fere pactorum interpretatio dependet, ut videlicet ea, quæ ex necessaria consequentia facti aut pacti extraordinarii a domino in effectum deducti, profluunt, facto illi aut pacto etiam tacite necessario inesse credantur. Ita in feudo conditionato dum certa servitia præstanda determinata sunt, reliqua, etiamsi nihil de iis in investitura expressum, tacite remissa intelliguntur. Ita feudum fœmi-
næ con-

næ concessum etiam sine speciali pacto expresso, præsumitur ad filias masculis deficientibus pertinere. Itaque porro, si tœminæ per pactum expressum ad successionem, admittantur: tacite permissum censetur, ut ipsæ per substitutum servitia præstare possint. Modo tamen consequentia sit firmiter & necessario inferens: Alias enim prævalebit regula, quod in dubio pacta ita sint exponenda, ut quam minime recedatur a communi juris Feudalis dispositione, sive natura feudi proprii. Unde v. g. falluntur Dd., qui putant in feudo franco, etiamsi nihil dictum sit, succedere masculis deficientibus tœminas, a)

a) Ludwel. d. l. § c. 5. p. 240. fo.

§. XXV.

Quod jam conclusiones ex definitione feudi alienabilis, & ejus explicatione formandas attinet, b) summam quæstiones de feudo alienabili obvientes ad ista genera videntur revocari posse. Quid sub nomine alienationis intelligendum sit? Quænam personæ alienare possint? Quisnam sit effectus pacti de alienando intuitu domini, agnatorum vasalli, & ejus in quem alienatio fit? Quo sensu verum sit, feudum alienabile in reliquis jure feudi censi.

b) v. supr. §. XIII.

§. XXVI.

Et initio quidem circa quæstionem, quænam alienatio intelligatur; Si simpliciter potestas alienandi fuerit concessa, aut per formulam *Et cui dederis*, in dubio translata esse censetur potestas alienandi etiam citra consensum domini, propter rationem superius c) dictam. Neque hac de re apud doctores dubium fuisse deprehendi. De subsequentibus autem assertionibus plerisque deprehendes interpretes juris feudales valde dissentire,

d) quos

Conclusio-
num ex de-
finitione feu-
di alienabilis
formanda-
rum summa
genera.

Concessa ali-
enatione feu-
di intelligi-
tur quidem
licentia alic-
nandi sine
consensu do-
mini, sed

non per ultimas voluntates.

d) quos non curabimus, sed recta via & absque ambagibus sententiam nostram aperiemus. Initio vero in dubio saltem videtur concessa esse potestas alienandi inter vivos, non per ultimam voluntatem, ob rationem, quod in dubio explicatio pro domino sit facienda. *e*) Quam sententiam adiuvat valde, quod doctorum communis doctrina, quasi testamenti factio æque ac alii modi transferendi dominium inter vivos sit juris gentium, prolixè a Dn. Præsidente alibi sit refutata. *f*) Nam hoc modo falsum erit, quod alienationes testamentariæ sint alienationes ejusdem speciei ac alienationes inter vivos.

e) *supra* §. 18.

d) *Conf. cum dicendis* Rosenth. & Ludwel. *loc. supr. ad* §. 7. *citatis.*

e) *supra* §. 19.

f) *dissert. pecul. de orig. success. testam.*

§. XXVII.

Neque inter vivos nisi cū conditione ut alter rem alienatam iterum a Domino in feudum accipiat.

Eadem ratio vult, ut etiam quoad alienationes inter vivos non intelligatur potestas alienandi plenum dominium; Ad quam accedunt & aliæ quod videlicet nemo plus juris in alium transferre possit, quam ipse habuit, item de quo non sit cogitatum, de eo etiam non sit actum, & quæ possunt esse rationes aliæ. Unde nec donare, nec vendere, nec per libellum dare poterit inscio domino; sciente vero poterit, si dominus non contradicat; quod si non contradixerit, poterit etiam oppignorare. Ergo in dubio ex alienationibus inter vivos remanebit sola alienatio vasallo concessa, si vasallus sciente domino feudum alii ea conditione vel vendat vel donet, ut id iisdem legibus, quibus ipse habuit, a Domino in feudum accipiat. Ergo nec subfeudare totum feudum poterit invito domino, quia subfeudatio totius feudi non nisi

nisi cum magno præjudicio domini fieri posse censetur. g)

g) *conf. differt. sup. cit. de caus. prob. alien. feud. §. 7. 8. 9.*

§. XXVIII.

Quod si vero dominus concesserit potestatem feudum *quocunque modo* alienandi, quid tum juris erit? Ex eadem ratione, quod locutiones generales & ambiguae in dubio pro domino sint exponendae, putarem, nec tum potestatem vasallo datam esse, alienandi feuda per ultimam voluntatem, aut inter vivos plenum dominium transferendi. Poterit tamen hoc casu sciente domino feudum pure vendere, donare, totum in subfeudum dare, etiamsi dominus contradicat, ac multo magis oppignorare: quia verba *quocunque modo* alias nullum effectum heberent, si saltem liceret vasallo rem alteri concedere sub conditione, ut eandem a domino iterum in feudum accipiat.

Quid si potestas data fuerit, feudum quocunque modo alienandi.

§. XXIX.

Sed an totum feudum vasallus concessa potestate alienandi, alienare poterit, an saltem partem, & quantam? Hic præsupponendum, quod nomen totius partes omnes comprehendat, non vero nomen partis totum, sed toto opponatur, sub feudi voce etiam absolute posita intelligatur totum feudum, nunquam pars. Ergo si potestas alienandi data fuerit vasallo, totum alienare poterit. Si potestas alienandi simpliciter data, aut pars nominata, sed non quantitas partis determinata fuerit, tum puto alienationem partis esse indultam, nec minimam, ut verba effectum habeant, nec maximam, ne id vergat in præjudicium domini, sed in dubio dimidia. h)

Quando totum feudum quando pars feudi censetur esse alienate concessa.

h) *Conf. §. 22.*

D

§XXX.

§. XXX.

In dubio potestatem alienandi non censeri esse restrictam ad primam acquirentem.

Porro cum regulariter pacta contractibus adjecta præsumantur esse realia non personalia, etiam potestas alienandi vasallo in investitura data censetur data esse omnibus ejus successoribus, nisi diserte ad certas personas ea fuerit restricta. Unde interpretes regulam, quod in dubio interpretatio hujus facti facienda sit pro domino contra vasallum, nimis extenderunt, qui putarunt, in casu, si feudum datum cum formula *Et cui ipse dederis*, eam formulam mere personalem esse. Nam cum feudum regulariter detur vasallo & heredibus, etiam quæ in contractu feudali conceduntur vasallo, censentur in dubio ejus heredibus concessa. In tantum, ut si dictum etiam fuerit ista formula, *Et cui tu vivus dederis*, putarem, idem pronunciandum esse, ita ut vox *vivi* hoc loco non censetur esse adjecta, ad adimendam successoribus alienandi potestatem, sed ad excludendam verbis expressis alienationem testamentariam.

§. XXXI.

Effectus alienationis in situ domini.

Sed uti prohibita alienationis effectus est, ut dominus facta alienatione possit feudum auferre utrique & vasallo & cui vasallus dedit; ita haud dubie effectus alienationis per pactum concessæ erit, ut dominus relinquat feudum etiam ipso invito alienatum ei, cui vasallus dederit. Sed utrum in perpetuum an saltem ad tempus? Posterior affirmandum. Remissa enim per pactum censetur saltem revocatio ex capite felonie statim facienda. Cæterum si vasallus alienans sine heredibus fuerit mortuus, aut feudum alias domino fuerit apertum, resolutio jure dantis resolvetur etiam jus accipientis, utique si vasallus donaverit aut vendiderit aut per libellum dederit pure. Nec obstat quod dixerimus, *i) potestate alienandi simpliciter data*

data hōs modos alienationis non cenferi esse concessos. Sufficit enim, quod vafallus non plane nullam hic habeat errorem prætexendi & sic a dolo se excusandi causam, quo casu etiam alias in prohibita alienatione cessat ademptio feudi ex capite felonix, si modo iurare potuerit, se non dolose egisse, k) modo non apertus sit ejus dolus, ut si dominus contradixerit. Quod si vero vafallus feudum sub conditione alienaverit, ut alter rem iterum a domino in feudum accipiat, & dominus hunc de feudo investiverit, uti prioris vafalli obligatio tum plane est extincta, ita nec feudum hoc modo de novo concessum revocari poterit. De quo nullum est dubium.

i) supra §. 27.

k) 2. F. 42.

§. XXXII.

Quod si vero vafallus alteri feudum vendiderit, five pure id factum five sub conditione, ut hic ita a domino in feudum accipiat, domino competet jus protimiseos. l) Etsi enim generaliter dominus consenserit alienationi, & dominus alias alienationi Vafalli contentiens amisisse censetur ius protimiseos, alia tamen plane ratio est consensus generalis, alia specialis. Generalis saltem ut diximus, operatur, ne feudum adimatur ex capite felonix. Ergo in reliquis retinebit communem naturam feudi. Adde quod in casu consensus specialis dominus amittat jus protimiseos, ideo, quia consensu speciali approbasse censetur alienationem hoc tempore in hunc factam adeoque eam non possit rescindere. Consensus autem generalis non impedit, quo minus dominus postea in casu alienationis faciendæ dissentire possit, etsi hic consensus ipsi non semper profit, unde & subsequens venditio dicitur fieri posse invito domino. m) Eadem ratio erit, etsi

Jus protimiseos an domino competat.

D 2

domino

domino sciente, sed non specialiter consentiente alienatio fiat, imo etsi dominus contractum venditionis simpliciter confirmaverit. Nam & tum retinebit jus proximiferos, modo non ipsi alienationi præsens interfuit & taceat. n) Jus vero feudum alienatum revocandi, si in persona Vasalli casus aperturæ contingat, non amittet, etiam si alienationi interfuerit & tacuerit.

l) *arg. 2. F. 9. §. 1*

m) *2. F. 48. conf. supra §. 8.*

n) *Struv. Synt. Feud. c. 13. aph. 2. Rosenth. c. 9. concl. 29.*

§. XXXIII.

Effectus alienationis intuitu agnatorum.

Agnati vero feudum a vasallo ex concessione domini generali alienatum non revocabunt, neque statim, neque alienante absque liberis mortuo. Nisi forte in feudo paterno dominus successoribus demum primi acquirentis licentiam alienandi indulerit, tum enim agnati, qui jam ex pacto primi acquirentis jus quæsitum habent, feudum alienatum revocabunt, si modo potestas alienandi successoribus demum indulta de novo fuerit, aut in diversum alienandi casum expresse extensa fuerit, ut si primo acquirenti saltem potestas inter vivos alienandi data fuerit, successoribus vero etiam potestas alienandi per testamentum expresse concedatur. o) Quod si autem initio potestas alienandi simpliciter aut generaliter fuerit concessa, & in literis investituræ successoribus detur expresse potestas etiam alienandi per testamentum, nec tum agnati jus revocandi exercere poterunt, quia tunc saltem generalis potestas declarata, non vero nova potestas successoribus primi acquirentis indulta esse censetur.

o) *Conf. supr. §. 21.*

§. XXXIV.

§. XXXIV.

Cœterum is. in quem feudum a vasallo ex concessione domini generali alienatur, nisi de eo noviter a domino fuerit investitus, feudum non amplius ut feudum, ne quidem ut improprium, sed ut rem vel venditam, vel donatam, vel ut bonum censiticum vel ut pignus interim retinebit, id est salvo jure domini id suo tempore revocandi. Neque adeo fidelitatem præstabit vasallo, nec renovationem contractus ab eo petet, nisi ea lege ipsi datum sit. Sed an & ipse id, quod ei traditum est a Vasallo, iterum alienare poterit? Credo, sed iterum salvo jure revocabilitatis & protimiseos.

Denique intuitu ejus, in quem alienatio facta.

§. XXXV.

Denique cum supra p) dictum fuerit, feudum alienabile in reliquis retinere naturam feudi proprii, sua sponte fluit, quod feudum alienabile ex pacto non confundendum sit cum feudo hereditario, etsi multi interpretes dissentiant. Ergo in hoc feudo ab intestato non succedunt scæminæ, nequidem deficientibus masculis, similiter vasallus in tali feudo præstare debet juramentum fidelitatis & renovationem investituræ petere etiam post alienationem (nisi dominus eum, in quem alienatio facta de novo investiverit.) Item si vasallus alienans servitia domino deneget, aut alio modo feloniam committat, dominus feudum alienatum etiam revocabit, ut jam in præcedentibus notatum fuit.

Feudum alienabile non est hereditarium, & reliqua jura feudi retinet.

p) supra §. 23.

§. XXXVI.

Videamus jam, quid pro illustratione conclusionum nostrarum afferri possit ex privilegio Feudorum Lusatiae. q) Initio quidem notandum, quod vasallis in Lusatia non libera potestas alienandi sit concessa, sed per

Illustratio dictorum ex privilegio circa feuda Lusatiae.

D 3

privi-

privilegium Imperatoris Ferdinandi de anno 1544. saltem id indultum sit, ut si quis vasallus urgente ære alieno sit gravatus, nec descendentes habeat, feudum, cum præcedente tamen causæ cognitione, alienare possit. 7) Cum vero de intellectu hujus privilegii variæ controversiæ orirentur, Johannes Georgius I. Elector Saxoniz anno 1653. peculiari ordinatione eas sic definivit, ut nequaquam feuda Lusatiz pro feudis hereditariis haberi debeant, nec vasallis liceret per testamentum ea in fœminas transferre, sed saltem in agnatos alias successione capaces, etsi remotiores, inter vivos autem liceret ea quocunque modo, sive permutando, sive vendendo, sive oppignorando alienare, ita tamen ut ad evitandam confusionem de futura alienatione Præfetti Lusatiz certiores reddantur. Indulgetur etiam agnatis sub certis limitationibus jus protimiseos, & præcipitur in posterum renovatio investituræ, si mutatio domini facta fuerit, sic tamen, ut ratione præteriti ommissis renovationibus, ut & alienationibus antea celebratis venia detur. 8)

9) *vid. supra §. 20.*

7) *Vid. dict. priv. in Corp. Jur. Elect. Sax. sub constitutionibus Lusatia.*

8) *Churf. S. Lehns-Ordnung ib. f. 72. seq.*

§. XXXVII.

Ratio, cur in
feudis Lusat.
quædam ali-
ter sint decisa.

Etsi vero in excerptis ex privilegio feudorum Lusatiorum quædam aliter legantur esse disposita aut decisa, quam nos in præcedentibus docuimus, in controversiis circa feuda alienabilia esse respondendum v. g. de potestate testandi inter agnatos, de jure protimiseos agnatis competente &c. non tamen id adscribendum est principiis diversis a Serenissimo conditore ordinationis Feudalis circa naturam feudorum ex pacto alienabilium suppositis, sed potius causa diversitatis partim in eo erit quaerenda

renda, quod Imperator Ferdinandus, cujus privilegium explicatur & confirmatur in dicta ordinatione feudali, nobilibus Lusatiae non dederit generalem potestatem alienandi feuda, sed saltem in casu urgentis æris alieni & liberis non existentibus, quorsum refero v.g. jus protimiseos agnatis competens, partim quod Serenissimus Elector gloriosissimæ memoriæ quædam ex peculiari benignitate indulserit nobilibus, ad quæ ex jure stricto non erat obligatus, quod etiam disertis verbis testatur ipsa ordinatione, quorsum refero v.g. potestatem testandi inter agnatos &c.

§. XXXIIX.

Interim tamen optandum esset, ut Jctus, cujus opere usus fuit Princeps Serenissimus in conficienda illa ordinatione, habuerit donum perspicuitatis. Jam vero Lectori cuilibet apparet, quam obscura illa constitutio sit, maxime quantum ad caput de potestate alienandi feuda pertinet, non quidem ob nimis concisam breviter, sed ob tædiosam & perplexam prolixitatem. Quamvis forte & causa obscuræ; hujus prolixitatis possit adscribi, quod plures, ut fieri solet in aulis Principum, ad revisionem hujus ordinationis tuerint adhibiti, quorum singuli corrigendo, emendando, adjiciendo, parentheses inferendo rem antea non perspicuam fecerunt obscuriorem, Ergo non mirandum, si lector circa quæstiones quasdam, quæ intuitu feudorum Lusatiae non intrequentes sunt, frustra decisionem perspicuam quærat in illa ordinatione, sed magis dubius reddatur ea perlecta, quam antea fuerat, aut quod Jcti de Jure Feudorum Lusatensium quæsti contradictoria sæpe responsa pronuncient. Adde, quod in Lusatia multæ sint observantiæ vetustæ & pacta nobilium inter se circa successorem feudalem & potestatem alienandi? quorum ipsa ordinatione Electoralis expref-

Quædam vero
ro dubiæ &
difficilis de-
cisionis.

expressis verbis meminit eaque confirmat, quorum tamen ignorantia Jctis exteris haud imputanda, sæpe etiam occasionem suppeditat dissentiendi in responsis. Ut taceam varias opiniones Dd supra notatas circa naturam feudorum alienabilium.

§. XXXIX.

E. g. Utrum Dominus habeat in Lusatia ius revocandi feudum alienatum in casu apertura.

Etsi vero institutum nostrum haud patiatur, naturam Feudorum Lusatia & controversias circa eadem prolixè exponere, non tamen injucundum erit Lectori, si observationis præcedentis exempla quædam suppeditavero. Ita v. gr. si quæras, utrum Dominus in Lusatia habeat jus revocandi feudum alienatum extincta familia Vasalli alienantis, ex textu Ordinationis Electoralis nescias quid respondere debeas. Etsi enim ibidem dicatur, quod vasallus non possit feudum relinquere per testamentum filiabus, & ita agnatis successorem & domino redintegrationem dominii utilis cum directo in casu apertura die Lehenß-fälligkeit adimere, cum id sit & juri communi feudali & intentioni privilegii Imperatorii adversum; tamen nec ex his, nec ex antecedentibus verbis firmiter colligere poteris, utrum redintegratio hæc etiam locum habeat, si vasallus modo per privilegium permisso feudum alienaverit. Quod si vero Jctus in ipsa Lusatia degat, quotidiani mores & observantia eum facile docebunt, utrum ibi feuda regulariter alienentur ut feuda i. e. sub conditione, ut novus possessor iterum investiat a domino, utrum vero alienatio fiat simpliciter & per venditionem puram aut dationem in bonum censiticum vel simili modo. Priori casu quæstio proposita erit frustranea & Domitiana. Posteriore casu iterum observantia docebit, quid domino liceat, cum casus apertura tum non possint esse valde rari.

§. XL.

§. XL.

Cape aliud exemplum. Nihil habet constitutio E-
 lectoralis de jure protimiseos domino competente. Un-
 de non miraberis, si Jcti excellentes & celeberrimi hic
 dissentiant. Jam A^o. 1679. Jcti F. fere tanquam indubi-
 tatum supposuerunt, domino jus protimiseos non com-
 petere, in sequente responso. Ist es mit dem Guthe
 N., so denen von L. zugehöret / zum Concurs und zur
 Subhastation gediehn / also daß / da es etliche Jahr sub-
 hasta gestanden / die Creditores es auch S. F. D. offe-
 rirer / und selbe / daß denen Creditoribus durch Fortse-
 zung der subhastation zu dem ihrigen verhoffen werden
 solle / rescribiret / und in 2. Jahren sich kein Käufer
 gefunden / die prioritätischen Creditores solches Gut an
 des liquidati Sohn verkauffet / welcher aber / da er das
 Kauff Geld nicht aufbringen können / sein Recht hin-
 wieder an S. G. H. u. K. G. v. P. cediret / welches al-
 les J. F. D. nicht allein hinterbracht / sondern auch die
 confirmation gesucht / J. F. D. aber wegen präterdiren
 juris retractus, und daß mit dem Verkauff ohne Lehn-
 herrl. consens verfahren / sothane confirmation versä-
 get / und izo obgedachtes Gut zu revociren entschlos-
 sen. Deshalben gefragt wird. 1. Ob der zwischen
 denen Creditoren und des Liquidati Sohn ante finitum
 subhastationis processum extrajudicialiter getroffene Ver-
 kauff zu Recht beständig sey? So scheinert zwar dieser
 Contract deshalb ungültig zu seyn / weil der selbe ohne
 J. F. D. als des Lehnhern Consens geschlossen / qualis
 contractus ipso jure nullus. 2) Und obgleich J. F. D. da-
 rin contentiret / daß denen Creditoribus durch Fortse-
 zung des subhastation processus zu dem ihrigen verhoff-
 fen werden solle / so ist doch sothaner Verkauff durante
 E adhuc

Item: An
 Domino
 competat
 jus protimi-
 seos? Sen-
 tentia Jcto-
 rum F. pro
 negativa
 tanquam in-
 dubia.

adhuc subhastatione geschehen / auch ohne dem bekant / quod consensus domini sit strictissimi juris, nec extendatur ad non expressa *b*) imo nec extenditur de persona in personam, ut hinc, si dominus consenserit, ut Cajo vendas, tu vero alteri vendas, jus tuum amittas, *c*) über dem dem Lehnherrn das jus protimiseos zustehet / cum hoc Dd. cuius domino directo tribuant *d*) & in specie hoc de domino feudi asserat Carpzovius, *e*) deshalben der Kauff ohne dessen einwilligung nicht geschehen können. Weil aber dennoch 1. die Einwohner des Marggraffthums Nieder Laußnitz in specie dergestalt privilegirt / daß sie ohne consens ihrer Lehns-Herren die Güter einander verpfänden und verkauffen können. 2. und sohanes Landes privilegium die sonst üblichen jura feudalia allerdings limitiret und denen selben derogiret / jura enim de feudo sine consensu non alienando semper limitantur, modo consuetudine non aliud receptum, *f*) auch durch solche liberam alienandi licentiam das Jus retractus dem domino feudi bekommen / maßen allezeit super jure protimiseos ex consuetudinibus cujusque loci zu judiciren / *g*) zu geschweigen / daß 4. dieses Gut. S. F. D. angebothen / selbige aber sich dennoch nicht daselbe zu kauffen erkläret / sondern vielmehr / daß die Creditores durch die Subhastation zu dem ihrigen verholffen werden solten / rescribiret; expirat vero jus protimiseos per factam oblationem, si alter vel verbis vel factis contestetur, se emere nolle *h*) und hindert also 5. nicht / daß die tempora subhastationis noch nicht zu Ende gewesen / maßen denen Creditoribus, de quorum præjudicio hic tantum agitur, freigestanden dem juri subhastationis zu renunciiren / und sich anderer Gestalt per venditionem (scilicet in præsentis casu, ubi feudum ex privile-

privilegio est alienabile) bezahlt zumachen / zu mahlen
 da 6. Sie solches Lehngut keinem extraneo, sondern des va-
 falli debitoris filio zugeschlagen / quo casu nullum inter-
 esse præterdere potest dominus, cum hic jam jus ex in-
 vestitura paterna, cujus renovationem ipse petiit, habeat,
 ut hinc etiam in casu, ubi domino feudi jus protimiseos
 competit, filius præferatur. i) So halten wir dafür /
 daß solcher contract zu Recht beständig sey. Betref-
 fend die II. Frage: Ob der von L. solches sein erlang-
 tes Kauff Recht fünf tage hernach / ehe er die Lehn-
 Herrliche confirmation oder Belehnung erhalten / an
 S. G. G. hinwieder beständig cediren können? Hal-
 ten wir selbe aus vor angezogenem Landes privilegio
 sonder Zweifel zu seyn. Denn weil die alienatio un-
 ter denen eingeseenen schlechter Dinges zugelassen /
 so kan auch die cessio juris nicht verboten seyn; aner-
 wogen darüber so fort der Lehnherrliche consens un-
 thänigst gesucht / derselbe aber nur bloß wegen ver-
 meinten juris protimiseos versaget worden; quando ve-
 ro in venditione feudi reservatur consensus domini, tunc
 privato feudi etiam de jure communi locum habere non
 potest. k) So kan auch dahero diese cessio nicht um-
 gestossen werden. Auf die III. Frage Ob im Fall ein
 oder beyderley actus pro invalidis erkennen werden und
 die revocatio feudi statt haben solte / der Hr. Cr. bey
 dem Gut N. so lange zu schützen / bis ihm alle ausge-
 zahlte An- und Gunst-Gelder sammt allen erweisli-
 chen meliorationen und Unkosten / item Commissions-
 Notariats und Besichtigungs gebühren und Bothen-
 Lohn völlig wieder erstattet? Erachten wir / weil J. F. D.
 ex jure retractus das Gut zu revociren suchen / in sol-
 chem Fall aber die Rechte v. rordnen / quod retrahens

ultra pretium teneatur ad laudemium, ad nummos bibales & similes sumtus l), pariterque ad impensas meliorationis m) So sind Sie auch dahero / im Fall die revocation statt finden solte / dem Hn. Gr. zu Ersekung derer in der frage benannten Kosten verbunden. B. R. W.

a) 2. F. 55.

b) Rosenth. de Feud. c. 9. Concl. 33. n. 1. Vultej. de feudis c. 10. n. 66.

c) Rosenth. d. l. n. 2. Schrad. de feud. p. 8. c. 4. n. 14.

d) arg. l. 3. C. de jur. Emphyt. Struv. Synr. f. C. Ex. 23. tb. 52.

e) p. 2. c. 31. d. 6.

f) Jul. Clar. in 7. Feud. qu. 31. n. 12.

g) Carpz. d. Confl. 31. d. 2. n. 12.

h) Carpz. P. 2. c. 32. d. 1.

i) Richter. decis. 76. n. 98. seq.

k) Vultej. de feud. c. 11. n. 44. Rosenth. de feud. c. 9. concl. 98. & 100.

l) Berlich. P. 2. Concl. 41.

m) Carpz. P. 2. c. 32. d. 7. n. 5.

§. XLI.

Probatur,
quæstiones
in responso
illo plane a-
liter deci-
dendas fuisse,
nisi fuisset
suppositum
domino in
Lusatia non
competere
jus protimi-
feos.

Vides in decisione quæstionis primæ & secundæ, quæ potissimum ad scopum nostrum pertinent, primum fundamentum poni, quod in Lusatia dominus ob privilegium generale alienandi vasallis concessum jus protimifeos amiserit, idque tanquam indubium, quod nec ratione vel autoritate ut probetur, habeat opus. Unde si hoc assertum caderet, ac quis contra affirmaret, dominum in Lusatia non obstante privilegio jus protimifeos exercere posse, respondendum fuisset, primam alienationem in Vasalli filium non fuisse quidem illicitam, & filium ex moribus Lusatia domino fuisse præferendum; sed cessionem tamen, etsi nec hæc fuerit illicita, non potuisse tamen tanquam novam venditionem, minimum sub titulo cessionis palliatam fieri, nisi jure protimifeos domi-

no salvo. Neque credendum fuisse dominum renunci-
 asse juri suo, ideo, quod cum creditores ipsi feudum ob-
 tulerint, ipse remiserit eos ad subhastationem. Neque
 enim tempore oblationis pretium venditionis constitu-
 tum erat, neque creditores soli pretium constituere po-
 terant: Ergo si renunciatio domini probari debuisset, id
 magis commode fieri potuisset & debuisse, si subhastatio-
 ne peracta domino fuisset feudum oblatum, an pro eo-
 dem pretio retinere voluisset, & dum dominus noluisse
 emere. a) Et quia sub cessione a filio in tertium facta
 latebat nova venditio, etiamsi dominus forte primæ ven-
 ditioni in filium potuisset dici renunciante, non tamen
 poterat dici renunciante huic novæ, cum statim ac ces-
 sionarius confirmationem hujus cessionis petuisset, do-
 minus jus suum protimiseos urfisset. Quinimo, si ve-
 rum esset domino in Lusatia, jus protimiseos compete-
 re, ex ipsa specie facti facile ostendi posset, totum hoc
 negotium secundum omnes circumstantias fuisse sic dispo-
 situm, ut dominus sub quodam juris colore hoc jure pro-
 timiseos privaretur.

a) *Conf. Carpz, ad d. P. 2. Conf. 32. def. 1. & quæ supra diximus*
 §. 32.

§. XLII.

Sed uti JCtis F. assertio de jure protimiseos in
 Lusatia indubia visa fuit, ita longe aliud visum est JCtis
 Wittenbergenfibus An. 1701 in responfo sequente, quod
 etsi alibi impressum b) ad meliorem intellectum sequen-
 tium hic repetemus. *Haben der Durchl. Fürstin ic.
 Hochfürstl. Durchl. in aufgetragener Vormundschafft
 dero unmmündigen Herrn Sohns ic. auferlangte Nach-
 richt / daß der von N. zu W. dieses sein in dem N. N.
 gelegenes Gut zu veralieniren gemeinet / gnädigst re-
 solvi-*

Cujus con-
 trarium ca-
 men a JCtis
 w. prolixius
 fuit defea-
 sum.

lohviret / selbiges / weil es einem Cammer-Gute nahe
 gelegen / und zu solchen ehemals gehöret / zu erkauften /
 und sich disfalls des dem Lehns-Herrn zustehenden
 Vorkauff-Recht zu gebrauchen / diese gnädigste resolu-
 tion auch dem von L. als Sie / daß dieser mit dem von
 S. in Kauff-handel begriffen / in Erfahrung bracht / no-
 tificiren / und wieder die vorhabende Handlung bey
 der Ober-Amts Regierung des N. N. durch den Cam-
 mer-Procuratorn Protestiren / so wohl inhibition an
 Käufer und Verkaufer auswürcken lassen ; nachdem
 aber die Contrahenten / als ob vor erhaltener Notifica-
 tion und Inhibition der Contract mit des mitbelehnten
 consens bereits geschlossen gewesen / und mittelst der
 Tradition gänzlich vollzogen worden / vorwenden / ob-
 gedachtes Vorzug Recht auch aus unterschiedenen vor-
 geschützten Ursachen nicht einräumen wollen / will der
 Herr / ob in gegenwärtigem Fall das dem Lehns-herrn
 sonst zustehende jus protimiseos & retractus statt finde /
 und durch rechtliche Ausführung zuerhalten / des Rech-
 tens berichtet seyn. Wenn nun gleich nach Inhalt
 des Privilegii Ferdinandini und des Ober-Amts Instru-
 ction ein Valall indem N. N. sein Lehn-Gut / so fern es
 nicht auf dem Fall stehet / an einen Innländischen oh-
 ne des Lehn-Herrn Consens zu veralieniren berechti-
 get / und daher / das in der gleichen casu / da die alie-
 nation absque domini consensu geschehen kan / der Lehn-
 Herr sich keines Verkauf-Rechts gebrauchen könne /
 geschlossen werden will / in mehrerer Erwegung / daß
 eines theils die beneficia Principum contra Principem
 latissime zu interpretiren / und daher obangezogenes
 Privilegium Ferdinandinum auch auff die Aufhebung
 des Vorkauff-Rechts um desto mehr zuziehen / weil
 wenn

wenn dieses statt finden sollte / als ob hiedurch das gegebene Recht der freyen alienation wieder auffgehoben würde / es das Ansehen gewinnet / andern theils der Lehn-Herr vi istius privilegii Ferdinandini in die alienation des Gutes W. gewilliget / quo casu, si dominus consentit alienationi, jus protimiseos cessat, c) Und einige Rechts-Gelehrte / daß insonderheit in dem Fall / da per statutum & sic etiam per privilegium die Freyheit / das Lehn ohne des Lehn-Herrns consens zu veräußern nachgelassen / das Jus protimiseos nicht statt finde / zu behaupten pflegen. d) Ferner der Mitbelehnte / welcher sonst dem Lehn-Herrn ratione des Vorkauffts zu präferiren e) nicht nur in die alienation consentiret / sondern auch dem Käufer alle seine jura und also auch sein Vorkauffts Recht abgetreten / und daß dergleichen cession geschehen könne / der analogiæ juris nicht entgegen zu seyn scheint / cum in dubio omne jus cessibile præsumatur, si ad heredes præsertim transitorium est. f) Atque licet jus protimiseos Agnatis competens ob jus sanguinis cedi non possit, g) aliud tamen esse videtur in jure protimiseos ex simultanea investitura & sic ex conventionione competente; h) Hier über des Mitbelehnten Söhne verhanden / welche non obstante facto Patris des juris protimiseos und retractus nach derer meisten Rechts-Lehrer Meynung sich bedienen können. i) Endlich das jus protimiseos proprie dictum nach geschlossenen und vollkommenen Rauff keine statt findet. k) Dennoch aber und dieweil dem Lehnherrn das jus protimiseos und retractus unsireitig zustehet / solches auch nicht darinnen / daß in denen Lehen-Rechten die alienatio feudi sine domini consensu nicht geschehen kan / sondern vielmehr in dominio directo, quod in omni feudo

feudo etiam improprio, penes dominum remanet, & favore consolidationis gegründet. 1) Also bey dieser Bewandniß / wenn von der natura feudi communi, in so weit / daß der Vasallus ohne des Lehn-Herrn consens das Lehn veräußern mag / abgewichen worden / hieraus / daß auch die übrigen naturalia geändert / oder gar die essentialia aufgehoben / also auch das jus protimiseos & retractus domino competens, oder gar das dominium directum, aus welchen ienes herrühret / dem Lehn-Herrn entzogen worden / keines wegen folget: Feuda enim impropria exceptis illis, quorum intuitu impropria dicuntur, communem naturam feudorum retinent, nec alia naturalia, multo minus essentialia, quibus sine feudum concipi nequit, sublata censentur: m) Ferner die *ex l. 3. ff. d. Const. Princip.* ob angezogene Rechts Regul keines weges dahin zu deuten / daß ein beneficium oder privilegium principis ultra ejus intentionem und auf solche Dinge / welche unter dem jenigen was concediret worden / gar nicht begriffen / zuerstrecken / n) in gegenwärtigem Fall auch / wie sub concessa libera alienatione die renunciatio des Vorkauff- Recht comprehendiret / nicht gesagt werden mag: Gestalt denn diese beyde Dinge pro separatis plane zu achten / und eines ohne das andere wohl bestehen kan; Inmaßen auch in allodialibus die libera facultas alienandi domino competens das jus protimiseos, wo solches sonst statt findet / keines weges aufhebet; im übrigen der Vorwand / daß das privilegium Ferdinandinum durch das jus protimiseos seinen Effect gänzlich verliere / von keiner Erheblichkeit sich erweist / indem des Vorkauff- Rechtes ungeachtet der Vasallus sein Lehn-Gut irrequisito domini consensu, quod alias absque feloniam fieri nequit o) veräußern kan / selbigen /

selbigem aber / wenn der Lehns-Herr / so doch nicht allezeit geschiehet / in dergleichen Kauff treten / und præstanda præstiren will / wenig daran gelegen / noch ihm hierdurch die libera alienandi potestas Vasallo competens entzogen wird. Weiter das privilegium Ferdinandinum nicht so wol den Lehnherrlichen consens zur alienation des Lehns ertheilt / als vielmehr die Freyheit / solches ohne consens zu alieniren / verstatet. Wannhero denn die obangezogene Doctrin de cessante jure protimiseos ob domini consensum nichts zur Sache thun kan. Gestalt auch solche nur de consensu speciali in certam specificam alienationem anzunehmen / und nicht einmahl auf die Fälle / da in literis investituræ facultas data alienandi sine domini consensu, vel in genere consensu in alienatione præstitus, zu ziehen / *p*) des Schraderi opinion auch / welcher / ob die facultas alienandi sine domini consensu, statuto del consuetudine, concediret sey / einen Unterscheid machet / mit keiner zulänglichen ratione differentię unterstützet / also vielmehr derjenigen Meinung beyzupflichten / die in allen Fällen / da moribus, statuto vel privilegio potestas alienandi irrequisito domini consensu introduciret / das Vorkauffts-Recht dem Lehn-Herrn zueigenen / *q*) über dieses was den Mitbelehnten betrifft / selbiger in die alienation des Guts W. nicht nur consentiret / und zu solchem Ende den Kauff-brieff unterschrieben / also sich damit seines Rechts begeben / *r*) sondern auch der gesanten Hand und den Vorkauffts-Recht ausdrücklich renunciiret / daher auch dem Käufer / welcher ohne dem nicht zugleich Vallus Possessor und Mitbelehnter seyn kan / nichts ferner bringen mögen / auch da gleich eine cessio juris protimiseos supponiret / und solche vor

E

zuläng

zulänglich gehalten wird / dennoch selbige dem anziehen nach titulo oneroso venditionis geschehen / und also auch dissals dem Lehn-Herrn vor einem andern der Vorzug gebühret. Endlichen was von des Mitbelehntens Söhnen angeführet wird / ad jus tertii gehöret / dahero weder Verkäuffern noch Käuffern etwas angehet / und ob der Contract ante denunciationem geschlossen auch consummiret gewesen / noch zur Zeit nicht dargethan / und da solches gleich geschehen / dennoch das jus retractus intra annum exerciret werden mag.) So erscheinet daraus allenthalben so viel / das in gegenwärtiger Sache das jus protimiseos oder retractus von Seiten des Lehn-Herrn vermittelst rechtl. Proceßes wohl ausgeführet und erhalten werden möge
B. R. B.

- b) *retulit. id Excell. Hornius in' Append. 2. ad Jurisprud. Feud. p. 228. seq.*
 c) *Schrad. Tract. Feud. P. 8. c. 4. n. 29. ibique allegati Hartm. Pifloris l. 2. q. 12. n. 51.*
 d) *Schrad. de Feudis P. 8. c. 3. n. 3.*
 e) *2. Feud. 9. §. Donare. ibi: vel redimendo potior &c. Welenb. P. 2. Conf. 73. n. 43. Schrader. d. l. c. 7. n. 29. Richter Decif. 76. n. 98.*
 f) *Brunnem. de Cess. act. c. 4.*
 g) *Dn. Stryk. de Success. ab Int. D. VI. c. 2. n. 18.*
 h) *arg. eorum, quæ habet Rosenth. c. 9. concl. 92. n. 6.*
 i) *Rosenth. c. 9. concl. 88. Struv. Syntagm. J. F. c. 13. apb. 22.*
 k) *Dn. Stryk. Exam. 7. Feud. c. 20. qu. 3.*
 l) *arg. l. f. C. de bon. emphyt. 2. F. 9. §. Donare. Welenb. P. 2. Conf. 73. n. 41. Carpz. P. 2. Const. 31. D. 6. 7.*
 m) *Rosenth. de feudis c. 2. concl. 54. Schrad. P. 2. c. 4. in fin. Struv. Synt. J. F. c. 2. th. 5.*
 n) *c. 7. x. de privil. ubi Dd. Ehenkel, de privil. l. 2. e. 4.*
 o) *2. F. 55. 2. F. 24.*

p) We.

p) Wesenb. P. 2. Consil 73. n. 45.

q) Rosenth. c. 9. concl. 89. n. 4.

r) 2. F. 5. § 1. 2. F. 39. c. Titius 2. F. 26. Struv. c. 13. th. 19.

s) c. Titius 2. F. 24. 2. F. 9. Carpz. P. 2. Const. 20. d. 1.

§. XLIII.

Huic responso quod addam, non habeo, si saltem illud notavero, etsi illud pariter ac præcedens loquatur de juribus feudorum Lusatiae inferioris, non superioris, tamen inter feuda utriusque Lusatiae non adeo magnam videri subesse differentiam, nisi quod Privilegium Ferdinandinum, quod Vasallis inferioris Lusatiae datum fuit, sit paulo pinguius illo, quod Imperator Ferdinandus dedit Vasallis Lusatiae superioris An. 1544. a) Nam quod Lusatiam inferiorem attinet, concessit Ferdinandus I. e. jus civibus in privilegio anno 1538. publicato, ut liceat cuilibet incolæ alii incolæ, sed non peregrino, si modo apertura non proxime speranda sit, sine speciali consensu domini vendere, permutare, oppignorare, dare, alienare, mutare. b) Nam hic nulla fit mentio urgentis æris alieni, uti in privilegio superioris Lusatiae. Deinde, quod attinet objectionem ex regula vulgata, quod beneficia Principis sint extendenda, quamvis recte fuerit responsum, regulam illam non posse applicari ad casum præsentem, utpote in quo extensio fieret ultra intentionem contrahentium, addi tamen poterit alia responso, regulam illam plane falsam esse, nec fundari in lege allegata 3. de Constit. Princip. recte intellecta, ut latius exposuit Dn. Præles disert. pecul. c)

a) *cujus summam exhibuimus supra §. 36.*

b) *vide tenorem hujus privilegii ap. D. Horn. in append. 1. ad Jus Feudale p. 25. Conf. eundem c. 19. §. 2.*

c) *de interpretatione beneficiorum Principis, habita. a. 1701.*

F 2

§. XLIV.

Obtinetur
nes ad re-
spo sum
præcedens

Jcti R. con-
tra respon-
derunt, do-
mino jus
protimiseos
non compe-
tere, ratio-
nibus aliis
adductis.

Non obstante tamen isto responso Jctorum W. aliud placuit Jctis R. Cum enim secundum ductum illius responsi actio revocatoria feudi institueretur ex jure protimiseos, pronunciarunt Jcti modo memorati: daß Kläger das prætendirte jus protimiseos nicht erwiesen / und sey derowegen Kläger das Gut W. nomine der Kammer zu revociren nicht befugt. Rationes decidendi sequentes ab amico nobis communicatae sunt: Es sey zwar sonsten nicht zu läugnen / daß dem Domino Feudi das jus protimiseos oder Vorkauffrecht zustehe / a) Es komme aber in præsentis casu auf die Frage an / ob post privilegium Ferdinandinum der Dominus feudi solches auch in der Nieder-Lausniz zu exerciren befugt sey / da sie denn der sichern Meynung wären / daß er solches nicht thun könne / denn er habe einmahl generaliter in omnes Feudorum alienationes consentiret. Qui autem alienationi consentit, jure protimiseos non gaudet. b) Und werde hierwieder vergeblich eingewendet / es habe Dominus Feudi denen Landständen zwar liberam potestatem alienandi feuda gegeben / und sie dadurch à telonia excusiret / nicht aber sein jus protimiseos vergeben. Denn wie der Kläger selbst gestehen müsse / c) daß consentus specialis nicht allein den Vasallum à telonia excusire / sondern auch dominum a protimiseos jure excludire; So könnten sie nicht absehen / warum nicht generalis consensus eben dieses operiren solle / es gäbe aber consuetudo die beste declaration, hanc enim esse optimam legum interpretem, d) Nun können aber der Actor nicht per consuetudinem aut praxin erweisen daß das allegirte privilegium

gium Ferdinandinum nur bloß dahin ziele / ut excusetur Vasallus, qui sine consensu speciali alienavit Feudum, à Felonia, nicht aber / ut remissum per id censeatur jus protimiseos. Vielweniger bezeugeten die Acta, betreffende die Subbastation des Gutes S. / daß zwar der damalige Dominus Feudi das jus protimiseos an dem Gute S. an Bürgemeister und Rath der Stadt Calau vergeben / woraus denn folgen müsse / daß er solches selbstnen habe / nemo enim plus juris in alium transferre potest, quam ipse habet. Aber zugeschwigen / daß damahlen extranei bey dem Kauffe des Gutes S. concurrirret / in welchen Fall auch Dominus Feudi in der Nieder-Lauffniß vigore sæpius allegati privilegii Ferdinandini das jus protimiseos habe; So hätten auch J. F. D. da das Gut an einen Ober-Lauffniger Edelmann / so pro indigena angesehen werden wollen / verkauft worden / auf unterthänigste remonstracion der Landesstände / so auff das privilegium Ferdinandi sich beruffen / rescribiret / daß sie gerne geschehen laßen könnten / wenn auff dergleichen Einwenden / so weit es erheblich und gegründet / bey künftigen rechtlichen Erkenntniß gehörige reflexion genommen werden solte. e) Ja es beruffen sich /) die Landes-Stände noch darauß daß dominus feudi An. 1685. sich gnädigst resolviret / das jus protimiseos nur in dem casu, da das feudum an einen Fremdden verkauft werde / zu gebrauchen / daß demnach nicht allein die consuetudo, sondern auch die Fürstlichen rescripta und resolutiones des Klägers intention schneur stracks zu wieder wären. &c.

a) 2. F. 9. S. porro.

b) Struv. in S. J. F. c. 3. th. 22. n. 4. Schrad. de feud. P. 8. c. 4. n. 1.

- c) fol. act. 124. seq.
 d) L. 23. ff. de LL.
 e) Vid. Acta der Subbaßation des Gutes S. fol. 42.
 f) Ib. fol. Act. 44.

§. XLV.

Quæ tamen
nobis viden-
tur dubia.

Nos uti præsentem controversiam haud facimus nostram ita tamen ex libertate Academica licebit dubia quædam contra rationes decidendi allatas exercitii gratia proponere. Initio miramur, in dubium vocari differentiam inter consensum generalem domini & specialem. Miramur, viros juris peritissimos infirmitatem illationis hujus haud observasse: Dominus qui speciali consensu confirmavit alienationem feudi, non potest jure protimiseos, uti, ergo nec ille, qui in genere consensit. Cum vero jam supra de illa differentia satis mentem nostram declaraverimus, a) hic nihil superaddimus. Deinde verum quidem est, quod consuetudo sit optima legum interpretis, sed id in quæstionem hoc casu venire videtur, quis hoc loco consuetudinem probare debeat, an actor an reus. Nisi dicas, reum non opus habere probatione consuetudinis pro sua intentione, cum tutus sit regula; beneficia principis late esse explicanda, (quam tamen modo rejecimus,) b) videtur omnino reo incumbere onus probandi. Ergo etiam si actor consuetudinem non probasset pro sua intentione, id tamen non prodesset. Utrum vero reus satis probaverit, consuetudinem esse contrariam intentioni actoris, per rationes in responso adductas, definire nolumus, cum incivile sit, nisi actis totis perlectis velle judicare. Non tamen, credo, incivile erit, de veritate illius asserti dubitare. Sed ista quidem hæcenus.

a) supra §. 8. & 32. Conf. Resp. JGt. IV. §. 43.

b) §. præced. 43.

Doctrinae fructus carpis, messemque laborum
 Quam Tibi concedit Fridriciana, vides
 Applaudo meritis; & summo Juris honori;
 Præmia mox videas uberiora, precor.

PRÆSES.

Nil proprium natura homini dedit, omnia migrant,
 Priscaque cum Dominis nomina mutat ager:
 Scilicet in mundo mortalia cuncta vacillant:
 Quam peperit Virtus, Gloria sola manet;
 Macte Tuo Felix studio! pede perge secundo:
 Sic certum spondet Fridriciana decus.

*Clariss. Dn. Candidato de honoribus optime
 meritis ita quatuatur*

SAMUEL STRYKIUS, JC.

Quinque Scholis Italum Decius docto ore Philippus †
 Summarum laudum stravit ad astra viam.
 Quinque Facultatis nostræ Te membra Philippum
 Doctoris Pileo condecorare student.

Quintuplicem Themidos per quinque decennia fructum
 Apprecor, huncque ipsum mox ferat Aula Tibi.

† De Philippo Decio, Mediolanensi, Jcto de Antecessore Ticinensi, Senensi, Papiensi Florentino & Patavino, vid. Pauli Freheri Theatrum viro- rum doctorum p. 814.

*Hicse optimè commeritis honores Consultissimo Dn. Ddo Philippo
 ex toto corde applaudere voluit*

HENRICUS BODINVS, Regiminis Eccles. in Ducatu
 Magdeb. Consiliarius Regius & Professor

CONSULTISSIME CANDIDATE,

Non diu est, ex quo Tu mihi auditor doctrinarum mearum inno-
 tuisti. Verum tamen in primo statim colloquio tantopere litte-
 ris ac moribus illoque animi candore atq; integritate te mihi adpro-
 bauisti, ut hoc Tibi adesse testimonio possim te nullius non fauore
 atque benevolentia esse dignissimum. Audiuisti ICtos, Argentorati
 & Giesæe florentissimos, quibus noster ordo gratiam singularem de-
 bet;

bet, quod illi iuris arte te enutriuerint; nobis vero datum sit, brabeo insignire bene enutritum. Primum ergo aliis; alterum nostro debes ordini. Utri magis? Reponde: facilius est, dicier, quam esse. Vale.

Scr.

IOAN. PETR. Eudewig/ I Ct.

Iustitiam colimus, cuius stat fœdere mundus.
 Quisque sacerdotes nos vocat atque colit.
 Te nunc ipsa Themis consuetis ritibus alma
 Consecrat. Hinc lætus prospera quæque precor.

Hicse Clarissimo Dr. Candidato applaudebat

IUSTUS HENNINGUS BÖHMER, D. P. P. & Fac.
 cult. Iurid. Assessor.

CONSULTISSIMO DN. CANDIDATO

S. P. D.

JACOBUS FRIDERICUS LUDOVICI, P. P. & Fac. Jur. Assess.

Dimittuntur alias Candidati cum elogio, si quando in consuetis examinitibus industriam suam in Jurisprudentiæ studio illustri Facultati Juridicæ comprobarunt. Tu vero, Nobilissime Vir, in responsonib⁹ Tuis non solum profectus in Juris studio felices prodidisti, sed incidenter etiã Te in Philosophia, & quã primo nominare debuisssem, Theologia, hospitẽ non esse ostendisti. Et ita sane est; Sola Jurisperitia sine adminiculo aliarum disciplinarum manca habetur atq; mutila, simul tamen, quæ in aliis disciplinis utilia sunt ab inutilibus discernere, inq; suos converter usus, hic labor, hoc opus est. Quid Juris cultorem iuvat Philosophia illa transcendentalis; quid Hæceitas, aut Petreitas veterum Dialecticorum? quid rixæ eorum, qui ex terminis scholasticorũ articulos fidei exsculpunt? Felix qui hæc ignorat, aut qui talibus quidem olim memoriam suam oneravit, iusto tamen tempore eorum jactum fecit, eoq; ipso reliqua utilia conseruavit. Contra, interpretandi fundamenta nec non actionum moralium principia ex Philosophia rationali & morali genuina omnino peti debent, alias enim loco Jcti aut Legulejum, aut Rabulam habemus, quẽ einen *Entenmeyer* nonnulli vocare consueverunt. Perversa etiam evadit Jurisprudencia, si veræ Theologiæ, aut si mavis, veri Christianismi principis non est superstructa. Tu, Consultissime Candidate, omnia feliciter conjunxisti, de quo Tibi ex animo gratulor, atq; ut Ecclesia pariter ac Respublica uberrimos diligentia Tuæ fructus colligant, sincere exopto. Vale. Dabam d. IIX. Julii MDCCIX.

Ka 3755.

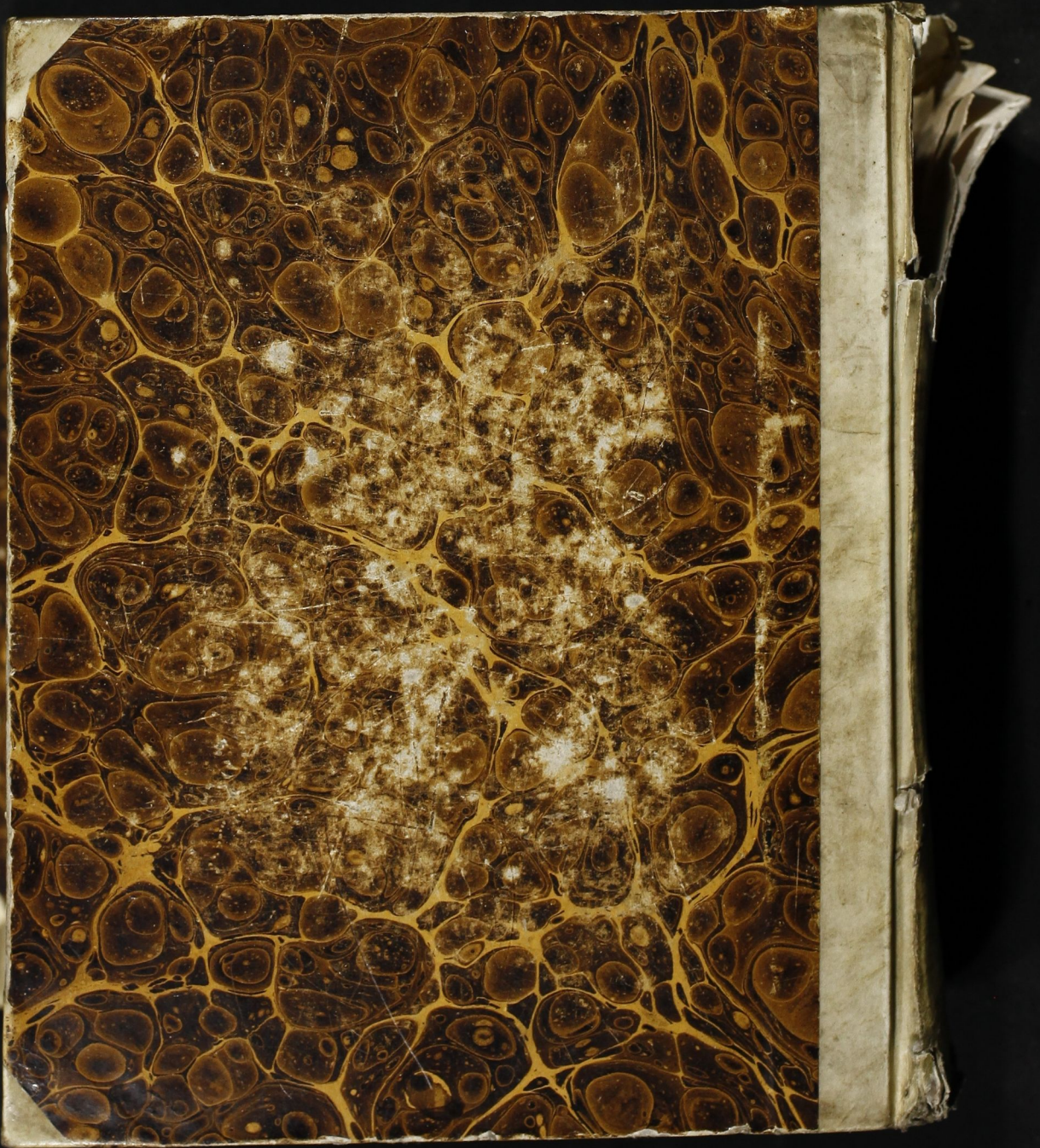
ULB Halle 3
003 735 060

f
56.

UNA

XII.

2774.
15

JURIDICA INAUGURALIS

Quam

E CLEMENTIA DIVINA
ANA ACADEMIA REGIA
MAGNIFICENTISSIMO,

PRINCIPE AC DOMINO,
PO WILHELMO,
E, MARCHIONE BRANDENB:
MAGDEB. GVBERNAT. reliqua,

DE

**DO ALIE-
ABILI,**

R A E S I D E
TORE MAGNIFICO
IANO THOMASIO,

I REGIS BORUSSIÆ, AC REVE-
SIMI DUCIS SAXO-NUMBURGICI CON-
INTIMO, PROFESS. JUR. ORDINARIO
T. JURID. p. t. DECANO,

L I C E N T I A

re honores & Privilegia
consequendi,

DITORIO MAIORI
DCCIX. horis ante & pomeridianis.
auditorum discussioni sifiter

JACOBUS PHILIPPI,

xovilla-Alfatus,
IS COMITIS, DOMINI FRIDERICI AU-
COMITIS IN SOLMS, Ephorus.

ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

Farbkarte #13

B.I.G.

Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
8

Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
8

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black